

С. О. Висоцький,
магістрант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПЕРЕКЛАД ТА АДАПТАЦІЯ МІЛІТАРНИХ ФЕНТЕЗИ ТЕРМІНІВ

Фентезійні мілітарні терміни є цікавим явищем у літературі, іграх, кіно та інших формах популярної культури. Вони створюються для того, щоб занурити читача або глядача в уявний світ, де існують вигадані армії, тактики, зброя та військові традиції, відмінні від реальних. Фентезійні мілітарні терміни часто засновані на реальних поняттях з історії військової справи, але доповнюються елементами вигадки. Наприклад, реальні терміни, як-от "легіон", "фаланга", "маніпула", можуть бути перенесені у фентезійні світи, але з новими значеннями або змінами. Вигадані терміни підкреслюють унікальність світу, його культуру та суспільну структуру. У багатьох фентезійних творах армії і держави мають складні ієрархічні системи. Наприклад, в серії романів "Пісня льоду і полум'я" Джорджа Мартіна можна знайти різні військові титули, ранги та бойові одиниці, як-от "кіннота", "дозорні" або "ворони". Кожен термін підкреслює особливу роль персонажів у війні чи політиці.

На відміну від реального світу, в фентезійних всесвітах часто зустрічаються елементи магії, що інтегруються у військові терміни та концепції. Наприклад, армії можуть використовувати магів як військові одиниці (наприклад, "бойові маги", "псайкери" або "заклиначі бурь"). Це створює нові терміни для видів магічної тактики, видів зброї або спеціальних операцій, яких немає в реальному світі. Ці терміни стали настільки впізнаваними та розповсюдженими, що перейшли до сучасної мови і часто використовуються навіть поза контекстом фентезійних світів, і все це завдяки майстерності світобудування авторів цих термінів. Світобудування - це акт створення вигаданого всесвіту з власними правилами, історією та культурою [2].

Ігри, кіно та серіали розширюють ідею вигаданих мілітарних термінів, створюючи нові концепти і жанрові рамки для подальшого розвитку цього явища. Фентезійні мілітарні терміни допомагають не тільки поглибити вигадані світи, але й сприяють розвитку жанру і підтримують інтерес до складних, добре опрацьованих всесвітів. Автентичний переклад подібних термінів має вирішальне значення для збереження цілісності твору і формування у читача вірного уявлення про творчо вигаданий світ, і, згідно з Урсулою Ле Гуїн, саме використання творчої вигадки - це поглиблення вашого розуміння світу, ваших ближніх, ваших власних почуттів і вашої долі [5].

Культурний аспект перекладу є ключовим, оскільки він забезпечує не лише точну передачу слів, але й збереження сенсу, емоцій та контексту, притаманного оригіналу. Культура визначає спосіб, у який люди мислять, відчувають і спілкуються, тому переклад без урахування культурних відмінностей може спотворити або втратити частину первісного змісту. У фентезі або художній літературі персонажі часто є носіями певної культури. Їхні мова, манери, вірування та поведінка можуть бути відображенням культурного середовища, в якому вони живуть. Саме через це завжди потрібно правильно розуміти як саме передати ці деталі у перекладі [3]. Переклад без урахування культурних особливостей може змінити або викривити характер персонажів, зробивши їх менш автентичними.

Книжковий всесвіт "Дюни" Френка Герберта є яскравим прикладом того, як культурний аспект може відігравати ключову роль у світобудуванні науково-фантастичного твору. У "Дюні" культура представлена як один із головних елементів, що формує не лише суспільство, але й політику, екологію та взаємодію між персонажами. Планета Арракіс, відома також як Дюна, є центром конфлікту, оскільки на ній видобувається спеція - цінний ресурс, що має вирішальне значення для міжгалактичних подорожей і економіки імперії. Однак крім економічного аспекту, Арракіс також є домом для фременів - кочовиків, чия

культура тісно пов'язана з важкими умовами планети. Їх спосіб життя, вірування та ритуали формуються під впливом суворого клімату пустелі. Пустельні умови Арракіса змусили фременів адаптувати своє суспільство до економії води, що стало основним ресурсом для виживання. Їхній одяг - спеціальні костюми, які зберігають воду, - відображає глибокий зв'язок між культурою та екологічними умовами. Також культура фременів побудована на повазі до "творців" - велетенських піщаних хробаків, що населяють планету і безпосередньо пов'язані з виробництвом меланжу. Цей символізм показує, як природа впливає на релігійні переконання і соціальні структури.

Занурення читача у фентезійні світи є ключовим елементом успішного фентезійного твору. Автори використовують різноманітні прийоми, щоб зробити світ переконливим, живим та цікавим. Якщо розуміти фентезі як протиставлення реалізму, то його використовували і для того, щоб вичистити величезні поклади історій, які та чи інша культура, та чи інша епоха вважала нереальними, і саме через це автор має багато контролю над сприйняттям твору своїми читачами [4]. Створення детального світу є фундаментальним прийомом для занурення читача. Автори ретельно продумують не лише географію, клімат, міста і королівства, але й культури, мови, релігії та соціальні структури. У "Володарі пернів" Дж.Р.Р. Толкіна світ Середзем'я має детальну історію, власні мови (синдаріна, квенія), складні взаємини між народами, що робить світ більш реалістичним і глибоким. Це породжує субтворчість, і саме вона оновлює наше бачення і дає нам нову перспективу і розуміння онтологічних питань, які інакше могли б вислизнути від нас в рамках стандартних припущень, які ми робимо про реальність [1].

Читачі занурюються у світ фентезі через сприйняття персонажів. Якщо герої взаємодіють зі світом так, наче він для них реальний, читачі легко приймають ці реалії. Використання "риби поза водою" - героя, який відкриває світ разом із читачем, є ефективним прийомом.

Також магичні системи є невід'ємною частиною багатьох фентезійних світів, і їх продумана логіка може допомогти глибше занурити читача. Якщо магія працює за чіткими правилами і має обмеження, це надає відчуття реалістичності навіть у фантастичному світі. Лексика та мовні конструкції, специфічні для світу, додають йому індивідуальності. Автори можуть створювати нові слова для позначення понять, пов'язаних із магією, політикою або соціальними класами. У "Грі престолів" Джорджа Мартіна використання різних мов, діалектів та акцентів допомагає відрізнити народи Вестероса, Ессоса та інших регіонів.

Правильний переклад фентезі термінів має ключове значення для збереження атмосфери, контексту та смислової точності твору. Перекладачі фентезійної літератури та інших медіа мають справу з унікальними викликами, оскільки вигадані світи часто містять терміни, які не мають прямих аналогів у реальному житті.

Література:

1. "Building Imaginary Worlds: The Theory and History of Subcreation" [Mark J.P. Wolf]
2. "Critical Terms for Science Fiction and Fantasy: A Glossary and Guide to Scholarship" [Gary K. Wolfe]
3. "Invented Languages: From Elvish to Esperanto" [Arika Okrent]
4. "The Encyclopedia of Fantasy" [John Clute and John Grant]
5. "The Language of the Night: Essays on Fantasy and Science Fiction" [Ursula K. Le Guin]